

**Θέματα Μαθηματικών
Θετικής Κατεύθυνσης
Β' Λυκείου 2000**

Ζήτημα 1ο

A.1. Να γράψετε την εξίσωση του κύκλου που έχει κέντρο $K(x_0, y_0)$ και ακτίνα ρ .

(Μονάδες 2)

A.2. Πότε η εξίσωση $x^2 + y^2 + Ax + By + \Gamma = 0$ παριστάνει κύκλο; Ποιο είναι το κέντρο του και ποια η ακτίνα του;

(Μονάδες 4,5)

A.3. Να αποδείξετε ότι η εφαπτομένη ϵ του κύκλου $C: x^2 + y^2 = \rho^2$ σε ένα σημείο του $A(x_1, y_1)$ έχει εξίσωση $xx_1 + yy_1 = \rho^2$.

(Μονάδες 6)

B.1. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Δίνεται κύκλος $x^2 + y^2 = 10$ και το σημείο του $M(1, -3)$. Η εφαπτομένη του κύκλου στο σημείο M έχει εξίσωση:

A. $x + 3y = 10$

B. $5x - y = 8$

Γ. $x - 3y = 10$

Δ. $3x + 2y = 3$

E. $(1/2)x + y = 5$

(Μονάδες 4)

B.2. Στη στήλη A δίνονται οι εξισώσεις που παριστάνουν κύκλους και στη στήλη B τα κέντρα των κύκλων και οι ακτίνες τους. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα της στήλης A και δίπλα σε κάθε γράμμα τον αριθμό της στήλης B που αντιστοιχεί στη σωστή εξίσωση του κύκλου.

Στήλη A	Στήλη B
α. $x^2 + y^2 - 6x + 4y - 3 = 0$	1. $K(0, -1), \rho = 2$
β. $x^2 + (y + 1)^2 = 4$	2. $K(3, -2), \rho = 1$
	3. $K(3, -2), \rho = 4$

(Μονάδες 4)

B.3. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

α. Το σημείο $(1,-1)$ ανήκει στον κύκλο $x^2 + y^2 = 2$.

β. Ο κύκλος $x^2 + y^2 = 4$ και η ευθεία $y = 2x$ εφάπτονται.

γ. Η εξίσωση $x^2 + y^2 + \lambda^2 = 0$ όπου λ πραγματικός αριθμός, είναι εξίσωση κύκλου.

(Μονάδες 4,5)

Απάντηση:

A.1. Η εξίσωση του κύκλου με κέντρο $K(x_0, y_0)$ και ακτίνα ρ είναι

$$(x - x_0)^2 + (y - y_0)^2 = \rho^2.$$

A.2. Η εξίσωση $x^2 + y^2 + Ax + By + \Gamma = 0$ παριστάνει κύκλο όταν $A^2 + B^2 - 4\Gamma > 0$. Το κέντρο του τότε είναι το:

$$K\left(-\frac{A}{2}, -\frac{B}{2}\right)$$

και η ακτίνα του:

$$\rho = \frac{\sqrt{A^2 + B^2 - 4\Gamma}}{2}$$

A.3.

α) Επειδή το $A(x_1, y_1)$ είναι σημείο του κύκλου, θα ισχύει ότι:

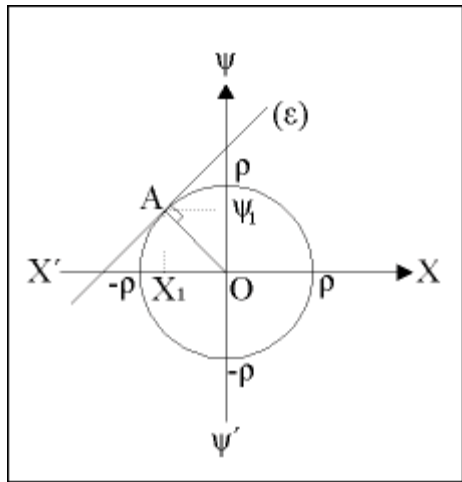
$$x_1^2 + y_1^2 = \rho^2 \quad (1)$$

Έστω (ε) η εφαπτομένη του κύκλου στο σημείο $A(x_1, y_1)$. Τότε:

$$(\varepsilon) \perp \overrightarrow{OA} \Leftrightarrow \lambda_\varepsilon \cdot \lambda_{\overrightarrow{OA}} = -1 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \lambda_\varepsilon \cdot \frac{y_1}{x_1} = -1 \Leftrightarrow \lambda_\varepsilon = -\frac{y_1}{x_1}$$

για κάθε $x_1, y_1 \neq 0$.

Επειδή η ευθεία (ε) διέρχεται από το σημείο A, θα έχει εξίσωση:

$$y - y_1 = \lambda_\epsilon \cdot (x - x_1) \Leftrightarrow y - y_1 = - (x_1/y_1)(x - x_1) \Leftrightarrow$$

$$yy_1 - y_1^2 = -xx_1 + x_1^2 \Leftrightarrow yy_1 + xx_1 = y_1^2 + x_1^2 \stackrel{(1)}{\Leftrightarrow} yy_1 + xx_1 = \rho^2$$

β) Αν $x_1 = 0$, τότε $A(0,\rho)$ ή $A(0,-\rho)$ οπότε η εξίσωση της εφαπτομένης θα είναι:

$$y = \rho \text{ ή } y = -\rho \Leftrightarrow y \cdot \rho = \rho^2 \text{ ή } y \cdot (-\rho) = \rho^2 \Leftrightarrow yy_1 = \rho^2 \text{ ή } yy_1 = \rho^2 \\ \Leftrightarrow yy_1 + xx_1 = \rho^2$$

αφού $x_1 = 0$.

γ) Αν $y_1 = 0$, τότε $A(\rho,0)$ ή $A(-\rho,0)$ οπότε η εξίσωση της εφαπτομένης θα είναι:

$$x = \rho \text{ ή } x = -\rho \Leftrightarrow x \cdot \rho = \rho^2 \text{ ή } x \cdot (-\rho) = \rho^2 \Leftrightarrow x \cdot x_1 = \rho^2 \text{ ή } x \cdot x_1 = \rho^2 \\ \Leftrightarrow xx_1 + yy_1 = \rho^2$$

αφού $y_1 = 0$.

B.1. Αφού το σημείο $M(1,-3)$ επαληθεύει την εξίσωση του κύκλου $x^2 + y^2 = 10$, η εφαπτομένη στο M θα έχει εξίσωση:

$$xx_1 + yy_1 = \rho^2 \Leftrightarrow x \cdot 1 + y \cdot (-3) = 10 \Leftrightarrow x - 3y = 10$$

επομένως σωστή είναι η απάντηση Γ.

B.2.

α. Ο κύκλος με εξίσωση: $x^2 + y^2 - 6x + 4y - 3 = 0$ έχει $A = -6$, $B = 4$, $\Gamma = -3$, άρα:

$$K\left(-\frac{A}{2}, -\frac{B}{2}\right)$$

δηλαδή $K(3,-2)$ και ακτίνα:

$$\rho = \frac{\sqrt{A^2 + B^2 - 4\Gamma}}{2} = \frac{\sqrt{64}}{2} = 4$$

β. Ο κύκλος με εξίσωση $x^2 + (y + 1)^2 = 4$ έχει κέντρο $K(0,-1)$ και ακτίνα $\rho = 2$.

Επομένως έχουμε:

$$\alpha \leftrightarrow 3 \text{ και } \beta \leftrightarrow 1$$

B.3.

α. Το σημείο $(1,-1)$ είναι σημείο του κύκλου $x^2 + y^2 = 2$, αφού $1^2 + (-1)^2 = 2$.

β. Λύνουμε το σύστημα:

$$\begin{cases} x^2 + y^2 = 4 \\ y = 2x \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x^2 + 4x^2 = 4 \\ y = 2x \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x^2 = \frac{4}{5} \\ y = 2x \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = \pm \frac{2\sqrt{5}}{5} \\ y = \pm \frac{4\sqrt{5}}{5} \end{cases}$$

Επειδή έχουμε δύο λύσεις, ο κύκλος και η ευθεία τέμνονται.

γ. Η εξίσωση $x^2 + y^2 + \lambda^2 = 0$ γράφεται ισοδύναμα: $x^2 + y^2 = -\lambda^2 < 0$
Επομένως δεν είναι εξίσωση κύκλου.

Άρα:

$$\alpha \Leftrightarrow \Sigma \quad \beta \Leftrightarrow \Lambda \quad \gamma \Leftrightarrow \Lambda.$$

Ζήτημα 2ο

Θεωρούμε τους ακεραίους της μορφής $a = 6\kappa + \upsilon$, με $0 \leq \upsilon \leq 6$ και κ ακέραιος.
Να δείξετε ότι:

α. Οι παραπάνω ακέραιοι που δεν είναι πολλαπλάσια του 2 ή του 3 παίρνουν τη μορφή

$a = 6\kappa + 1$ ή τη μορφή $a = 6\kappa + 5$, όπου κ ακέραιος.

(Μονάδες 10)

β. Το τετράγωνο κάθε ακεραίου αριθμού της μορφής του ερωτήματος (α) μπορεί να πάρει τη μορφή: $a^2 = 3\mu + 1$, όπου μ ακέραιος.

(Μονάδες 10)

γ. Η διαφορά των τετραγώνων δύο ακεραίων του ερωτήματος (α) είναι πολλαπλάσιο του 3.

(Μονάδες 5)

Απάντηση:

α. Αφού $a = 6\kappa + \upsilon$ με $0 \leq \upsilon < 6$, έχουμε ότι:

Αν $\upsilon = 0$, $a = 6\kappa = 2(3\kappa) = \text{πολ}2$, απορρίπτεται.

Αν $\upsilon = 1$, $a = 6\kappa + 1$.

Αν $\upsilon = 2$, $a = 6\kappa + 2 = 2(3\kappa + 1) = \text{πολ}2$, απορρίπτεται.

Αν $\upsilon = 3$, $a = 6\kappa + 3 = 3(2\kappa + 1) = \text{πολ}3$, απορρίπτεται.

Αν $\upsilon = 4$, $a = 6\kappa + 4 = 2(3\kappa + 2) = \text{πολ}2$, απορρίπτεται.

Αν $\upsilon = 5$, $a = 6\kappa + 5$.

Επομένως $a = 6\kappa + 1$ ή $a = 6\kappa + 5$.

β. $a = 6\kappa + 1 \Leftrightarrow a^2 = (6\kappa + 1)^2 \Leftrightarrow a^2 = 36\kappa^2 + 12\kappa + 1 \Leftrightarrow$
 $\Leftrightarrow a^2 = 3(12\kappa^2 + 4\kappa) + 1 \Leftrightarrow a^2 = 3\mu + 1, \mu = 12\kappa^2 + 4, \kappa \in \mathbb{Z}.$
 $a = 6\kappa + 5 \Leftrightarrow a^2 = (6\kappa + 5)^2 \Leftrightarrow a^2 = 36\kappa^2 + 60\kappa + 25 \Leftrightarrow$
 $\Leftrightarrow a^2 = 3(12\kappa^2 + 20\kappa + 8) + 1 \Leftrightarrow a^2 = 3\mu + 1,$
 $\mu = (12\kappa^2 + 20\kappa + 8) \kappa \in \mathbb{Z}.$

γ. $(6\kappa + 5)^2 - (6\mu + 5)^2 = (6\kappa + 5 - 6\mu - 5)(6\kappa + 5 + 6\mu + 5) =$
 $= 6(\kappa - \mu)(6\kappa + 6\mu + 10) = \text{πολ}3.$
 $(6\kappa + 5)^2 - (6\mu + 1)^2 = (6\kappa + 5 - 6\mu - 1)(6\kappa + 5 + 6\mu + 1) =$
 $= (6\kappa - 6\mu + 4)(6\kappa + 6\mu + 6) = 6(6\kappa - 6\mu + 4)(\kappa + \mu + 1) = \text{πολ}3$
 $(6\kappa + 1)^2 - (6\mu + 1)^2 = (6\kappa + 1 - 6\mu - 1)(6\kappa + 1 + 6\mu + 1) =$
 $= 6(\kappa - \mu)(6\kappa + 6\mu + 2) = \text{πολ}3.$

Ζήτημα 3ο

Για τα διανύσματα $\vec{\alpha}, \vec{\beta}$ ισχύουν οι σχέσεις

$$2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta} = (4, -2) \quad , \quad \vec{\alpha} - 3\vec{\beta} = (-7, 8)$$

α. Να δείξετε ότι:

$$\vec{\alpha} = (-1, 2)$$

και

$$\vec{\beta} = (2, -2)$$

(Μονάδες 7)

β. Να βρεθεί ο πραγματικός αριθμός κ , ώστε τα διανύσματα:

$$\kappa\vec{\alpha} + \vec{\beta}$$

και

$$2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta}$$

να είναι κάθετα.

(Μονάδες 8)

γ. Να αναλυθεί το διάνυσμα:

$$\vec{\gamma} = (3, -1)$$

σε δύο κάθετες συνιστώσες, από τις οποίες η μία να είναι παράλληλη στο διάνυσμα $\vec{\alpha}$.

(Μονάδες 10)

Απάντηση:

α). Είναι:

$$\left. \begin{array}{l} 2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta} = (4, -2) \\ \vec{\alpha} - 3\vec{\beta} = (-7, 8) \end{array} \right\} \xrightarrow{(+)} 3\vec{\alpha} = (-3, 6) \Leftrightarrow \vec{\alpha} = (-1, 2)$$

Τότε:

$$\begin{aligned} 2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta} &= (4, -2) \Leftrightarrow 2(-1, 2) + 3\vec{\beta} = (4, -2) \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow 3\vec{\beta} &= (4, -2) - (-2, 4) \Leftrightarrow 3\vec{\beta} = (6, -6) \Leftrightarrow \vec{\beta} = (2, -2) \end{aligned}$$

β) $(\kappa\vec{\alpha} + \vec{\beta}) \perp (2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta}) \Leftrightarrow (\kappa\vec{\alpha} + \vec{\beta}) \cdot (2\vec{\alpha} + 3\vec{\beta}) = 0 \Leftrightarrow$

$$\Leftrightarrow 2\kappa\vec{\alpha}^2 + 3\kappa\vec{\alpha}\vec{\beta} + 2\vec{\alpha}\vec{\beta} + 3\vec{\beta}^2 = 0 \quad (1)$$

Όμως:

$$\vec{\alpha}^2 = (-1)^2 + 2^2 = 5$$

$$\vec{\beta}^2 = (2)^2 + (-2)^2 = 8$$

και

$$\vec{\alpha} \cdot \vec{\beta} = 2 \cdot (-1) + 2 \cdot (-2) = -6$$

Τότε η (1) γίνεται:

$$\begin{aligned} 10\kappa - 18\kappa - 12 + 24 &= 0 \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow 12 &= 8\kappa \Leftrightarrow \kappa = 12/8 \Leftrightarrow \kappa = 3/2. \end{aligned}$$

γ. Έστω τα διανύσματα $\vec{\delta}, \vec{\varepsilon}$, όπου:

$$\vec{\delta} // \vec{\alpha}$$

και

$$\vec{\varepsilon} \perp \vec{\alpha}.$$

Τότε:

$$\vec{\delta} = \lambda\vec{\alpha}, \lambda \in \mathbf{R} \Leftrightarrow \vec{\delta} = (-\lambda, 2\lambda), \lambda \in \mathbf{R}$$

και έστω

$$\vec{u} = (2, 1) \perp \vec{\alpha} \quad (\vec{u} \cdot \vec{\alpha} = 0)$$

Τότε θα πρέπει:

$$\vec{u} // \vec{\varepsilon} \Leftrightarrow \vec{\varepsilon} = v \cdot \vec{u} \Leftrightarrow \vec{\varepsilon} = (2v, v), v \in \mathbf{R}.$$

Ακόμη πρέπει:

$$\vec{\gamma} = \vec{\delta} + \vec{\varepsilon} \Leftrightarrow (3, -1) = (-\lambda, 2\lambda) + (2\nu, \nu) \Leftrightarrow$$
$$\Leftrightarrow \begin{cases} 3 = -\lambda + 2\nu \\ -1 = 2\lambda + \nu \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 6 = -2\lambda + 4\nu \\ -1 = 2\lambda + \nu \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 5 = 5\nu \\ \lambda = 2\nu - 3 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \nu = 1 \\ \lambda = -1 \end{cases}$$

Επομένως:

$$\vec{\gamma} = \vec{\delta} + \vec{\varepsilon}, \text{ αν } \vec{\delta} = (1, -2), \vec{\varepsilon} = (2, 1) \text{ με } \vec{\varepsilon} \perp \vec{\delta}$$

Ζήτημα 4ο

Σε καρτεσιανό σύστημα συντεταγμένων Oxy , η εξίσωση ευθείας $(\lambda - 1)x + (\lambda + 1)y - \lambda - 3 = 0$, όπου λ πραγματικός αριθμός, περιγράφει τη φωτεινή ακτίνα που εκπέμπει ένας περιστρεφόμενος φάρος Φ .

α. Να βρείτε τις συντεταγμένες του φάρου Φ .

(Μονάδες 8)

β. Τρία πλοία βρίσκονται στα σημεία $K(2,2)$, $\Lambda(-1,5)$ και $M(1,3)$. Να βρείτε τις εξισώσεις των φωτεινών ακτίνων που διέρχονται από τα πλοία K , Λ και M .

(Μονάδες 4,5)

γ. Να υπολογίσετε ποιο από τα πλοία K και Λ βρίσκεται πλησιέστερα στη φωτεινή ακτίνα που διέρχεται από το πλοίο M .

(Μονάδες 6)

δ. Να υπολογίσετε το εμβαδόν της θαλάσσιας περιοχής που ορίζεται από το φάρο Φ και τα πλοία Λ και M .

(Μονάδες 6,5)

Απάντηση:

α. Ο φάρος (Φ) θα είναι το σταθερό σημείο των ευθειών:

$$(\lambda - 1)x + (\lambda + 1)y - \lambda - 3 = 0 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \lambda x - x + \lambda y + y - \lambda - 3 = 0 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \lambda(x + y - 1) + (-x + y - 3) = 0$$

Το σταθερό σημείο (αν υπάρχει) βρίσκεται από τη λύση του συστήματος:

$$\begin{cases} x + y - 1 = 0 \\ -x + y - 3 = 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 2y - 4 = 0 \\ x = 1 - y \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} y = 2 \\ x = -1 \end{cases}$$

Άρα: $\Phi(-1, 2)$.

$$\beta. \text{ΚΦ: } y - y_{\Phi} = \lambda_{\text{ΚΦ}}(x - x_{\Phi}) \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow y - 2 = \frac{2-2}{-1-2}(x+1) \Leftrightarrow y - 2 = 0$$

ΛΦ: Αφού $x_{\Lambda} = x_{\Phi}$, τότε η εξίσωση είναι η $x = -1 \Leftrightarrow x + 1 = 0$.

$$\text{ΜΦ: } y - y_{\Phi} = \lambda_{\text{ΜΦ}}(x - x_{\Phi}) \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow y - 2 = \frac{2-3}{-1-1}(x+1) \Leftrightarrow y - 2 = \frac{1}{2}(x+1) \Leftrightarrow 2y - x - 5 = 0$$

$$\gamma. d(\text{Κ}, \Phi\text{Μ}) = \frac{|2 \cdot 2 - 2 \cdot 5|}{\sqrt{2^2 + (-1)^2}} = \frac{3}{\sqrt{5}} = \frac{3\sqrt{5}}{5}$$

$$d(\Lambda, \Phi\text{Μ}) = \frac{|2 \cdot 5 - (-1) \cdot 5|}{\sqrt{2^2 + (-1)^2}} = \frac{6}{\sqrt{5}} = \frac{6\sqrt{5}}{5}$$

Επειδή $d(\Lambda, \Phi\text{Μ}) = 2d(\text{Κ}, \Phi\text{Μ})$, το Κ διέρχεται πιο κοντά στη φωτεινή ακτίνα ΦΜ σε σχέση με το Λ.

δ. Επειδή $\Phi\Lambda // \gamma\gamma'$ και $\Phi\text{Μ}$ δεν είναι παράλληλη $\gamma\gamma'$, τα $\Phi, \Lambda, \text{Μ}$ δεν είναι συνευθειακά και ορίζουν το τρίγωνο $\Phi\Lambda\text{Μ}$. Τότε:

$$E_{\Phi\Lambda\text{Μ}} = \frac{1}{2} \left| \det(\overrightarrow{\Phi\Lambda}, \overrightarrow{\Phi\text{Μ}}) \right| = \frac{1}{2} \begin{vmatrix} -1 - (-1) & 1 - (-1) \\ 5 - 2 & 3 - 2 \end{vmatrix} = \frac{1}{2} \begin{vmatrix} 0 & 2 \\ 3 & 1 \end{vmatrix} \Leftrightarrow E_{\Phi\Lambda\text{Μ}} = \frac{1}{2} \cdot 6 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow E_{\Phi\Lambda\text{Μ}} = 3 \text{ τετρ. μονάδες.}$$